

GEOGRAFIJA

Ispitni katalog
za državnu maturu
u školskoj godini 2023./2024.

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

ISPITNI KATALOG ZA **DRŽAVNU Maturu** U ŠKOLSKOJ GODINI 2023./2024.
GEOGRAFIJA

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

SADRŽAJ

UVOD	5
1. PODRUČJA ISPITIVANJA	6
2. OBRAZOVNI ISHODI	7
2.1. OBRAZOVNI ISHODI PODRUČJA <i>PROSTORNI IDENTITET</i>	7
2.2. OBRAZOVNI ISHODI PODRUČJA <i>PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI</i>	10
2.3. OBRAZOVNI ISHODI PODRUČJA <i>ODRŽIVOST</i>	20
3. STRUKTURA ISPITA	24
4. TEHNIČKI OPIS ISPITA	25
4.1. TRAJANJE ISPITA	25
4.2. IZGLED ISPITA I NAČIN RJEŠAVANJA	25
4.3. PRIBOR	25
5. OPIS BODOVANJA	26
6. PRIMJERI ZADATAKA	27
6.1. PRIMJERI ZADATAKA VIŠESTRUKOGA IZBORA	27
6.2. PRIMJERI ZADATAKA KRATKOGA ODGOVORA	31
6.3. PRIMJERI ZADATAKA PRODUŽENOGA ODGOVORA	35
7. PRIPREMA ZA ISPIT	42

Napomena:

Ispitni materijali iz Geografije pisani su prema Hrvatskome pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (<http://www.ihjj.hr>, 2013.).

U obrazovnim ishodima preuzetim iz kurikuluma napravljene su jezične korekcije sukladno normi hrvatskoga standardnog jezika.

UVOD

Geografija je izborni predmet državne mature.

U Ispitnome katalogu za državnu maturu iz Geografije jasno je opisano što će se i na koji način ispitivati u ispitu državne mature iz Geografije u školskoj godini 2023./2024. Ispitni katalog usklađen je s odobrenim kurikulumom nastavnoga predmeta Geografija za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj¹. Sadrži sedam poglavlja:

1. Područja ispitivanja
2. Obrazovni ishodi
3. Struktura ispita
4. Tehnički opis ispita
5. Opis bodovanja
6. Primjeri zadataka
7. Priprema za ispit.

U prvome i drugome poglavlju navedeno je što se ispituje u ispitu. U prvome poglavlju navedena su područja ispitivanja, a u drugome obrazovni ishodi odnosno ključna znanja i vještine koje pristupnik² treba usvojiti.

U trećemu, četvrtome i petome poglavlju opisani su način ispitivanja, struktura i oblik ispita, vrste zadataka te način rješavanja i vrednovanja zadataka i ispitnih cjelina.

U šestome poglavlju navedeni su primjeri zadataka, a u sedmome poglavlju objašnjeno je na koji se način treba pripremiti za ispit.

1 NN, br. 7/19 (22. siječnja 2019.)

2 Termin „pristupnik” u ispitnome katalogu podrazumijeva rodnu razliku te se odnosi i na pristupnice i na pristupnike.

1. PODRUČJA ISPITIVANJA

Svrha je ispita državne mature iz Geografije ispitati geografsku pismenost odnosno konceptualno razumijevanje prostornoga identiteta, prostornih organizacija i procesa te održivosti na svim prostornim razinama, od lokalne do globalne razine. To uključuje provjeravanje osposobljenosti:

- za primjenu konceptualnoga i proceduralnoga znanja u novim situacijama
- za korištenje geografskih karata
- za primjenu geografskih, grafičkih, statističkih i matematičkih vještina
- za primjenu prostornoga mišljenja.

Dostignute razine geografske pismenosti pristupnika provjeravaju se na svim prostornim razinama u ovim područjima ispitivanja:

1. *Prostorni identitet*
2. *Prostorne organizacije i procesi*
3. *Održivost.*

2. OBRAZOVNI ISHODI

Predmetni kurikulum Geografije prema kojemu je izrađen ovaj ispitni katalog strukturiran je prema konceptima. Geografija se temelji na četirima ključnim konceptima: prostornome identitetu, prostornim organizacijama i procesima, održivosti te prostornome obuhvatu koji ima integrativni karakter i sastavni je dio prethodnih triju koncepata. Svaki koncept predstavlja jedno područje ispitivanja. Područja ispitivanja sastoje se od nekoliko potpodručja. Ključna znanja i vještine koje pristupnik treba usvojiti definirana su kroz obrazovne ishode.

2.1. OBRAZOVNI ISHODI PODRUČJA *PROSTORNI IDENTITET*

Prostorni identitet je područje ispitivanja koje prema predmetnome kurikulumu definiramo kao „geografski koncept koji obuhvaća prostor kao okvir svih geografskih istraživanja, regiju kao područje koje karakteriziraju određena obilježja te mjesto kao dio prostora kojemu su ljudi svojim aktivnostima ugradili značenja. Prostorni identitet uključuje i stanovništvo i njegove strukture te kulturne fenomene i način života koji iz njega proizlaze te, u konačnici, nacionalni identitet i svijest o važnosti izrastanja u odgovornoga i savjesnoga građanina”.³

Potpodručja koja se ispituju unutar ovoga područja jesu:

- *Globalizacija i polarizacija svijeta*
- *Demografska (ne)održivost Hrvatske.*

Unutar tih potpodručja definirani su obrazovni ishodi iz kurikuluma nastavnoga predmeta Geografija za gimnazije koji su razrađeni u tablici 1.

³ (NN, br. 7/19)

Tablica 1. Razrada obrazovnih ishoda područja Prostorni identitet

1. PODRUČJE PROSTORNI IDENTITET		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
1.1. Globalizacija i polarizacija svijeta	1.1.1. Učenik analizira utjecaj globalizacije na razvoj gospodarstva i društva na različitim prostornim razinama. (GEO SŠ A.B.2.1.) ⁴	♦ prepoznaje ulogu multinacionalnih kompanija u svjetskome gospodarstvu
		♦ prepoznaje ulogu i značenje ekonomskih integracija i međunarodnih organizacija u svijetu
		♦ obrazlaže ulogu prometa i trgovine u procesu globalizacije
		♦ objašnjava utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, poljoprivreda, industrija) i ekonomiju znanja
	1.1.2. Učenik analizira utjecaj globalizacije na nacionalni identitet i suverenitet te navodi primjere nematerijalne i materijalne baštine kao elemenata nacionalnoga identiteta. (GEO SŠ A.4.1.)	♦ prepoznaje utjecaj globalizacijskih procesa u suvremenome svijetu na očuvanje nacionalnih identiteta (utjecaj međunarodnih organizacija, integracija, medija, glazbe, kulture, sporta, filmova i dr.)
		♦ razlikuje primjere nematerijalne i materijalne baštine kao elemenata nacionalnoga identiteta
		♦ objašnjava utjecaje multikulturalnosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta
	1.1.3. Učenik analizira geopolitičke, gospodarske i kulturno-civilizacijske aspekte podijeljenosti svijeta. (GEO SŠ B.A.4.2.)	♦ prepoznaje suvremena krizna žarišta i njihove posljedice
		♦ razlikuje vrste kulturalnih regija (formalna, funkcionalna, vernakularna, aspiracijska)
		♦ uspoređuje suvremene velesile prema njihovoj gospodarskoj i vojnoj moći, utjecajima i interesima
		♦ interpretira polarizaciju svijeta prema gospodarskoj razvijenosti

⁴ oznaka prikazuje šifru ishoda iz Kurikuluma nastavnog predmeta Geografija za osnovne škole i gimnazije (NN, br. 7/19)

1. PODRUČJE PROSTORNI IDENTITET		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
1.2. Demografska (ne)održivost Hrvatske	1.2.1. Učenik istražuje demografsku sliku Hrvatske, obrazlaže demografsku (ne)održivost te argumentirano iznosi vlastite prijedloge mjera populacijske politike. (GEO SŠ B.A.3.7.)	♦ prepoznaje primjere mjera populacijske politike
		♦ uspoređuje promjenu broja stanovnika Hrvatske i upravno-teritorijalnih jedinica po popisnim godinama
		♦ uspoređuje područja različite gustoće naseljenosti uz pomoć tematske karte / tablice / dijagrama
		♦ objašnjava utjecaj promjene biološke strukture i senilizacije na gospodarsku i demografsku održivost
		♦ identificira specifičnosti demografskog razvoja Hrvatske i posljedice za demografsku održivost
		♦ objašnjava utjecaj migracija na promjenu broja i strukture stanovništva

2.2. OBRAZOVNI ISHODI PODRUČJA

PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI

Prostorne organizacije i procesi „složen je koncept koji obuhvaća razumijevanje prostornih rasporeda (distribucija) različitih elemenata prirodne osnove i društvene nadgradnje te prepoznavanje i razumijevanje mogućih obrazaca u tim distribucijama, njihovih međusobnih veza i naposljetku promjena tih distribucija, obrazaca i međuodnosa tijekom vremena”.⁵

Potpodručja koja se ispituju unutar ovoga područja jesu:

- *Reljef na Zemlji*
- *Klima i klimatske promjene*
- *Vode na Zemlji*
- *Državne granice*
- *Demografski procesi*
- *Naselja*
- *Gospodarske djelatnosti*
- *Zemlja u svemiru.*

Unutar tih potpodručja definirani su obrazovni ishodi iz kurikuluma nastavnoga predmeta Geografija za gimnazije koji su razrađeni u tablici 2.

Tablica 2. Razrada obrazovnih ishoda područja Prostorne organizacije i procesi

2. PODRUČJE PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.1. Reljef na Zemlji	2.1.1. Učenik opisuje osnovna obilježja geoloških razdoblja, razlikuje vrste stijena prema nastanku i glavne strukturne elemente litosfere, objašnjava postanak fosila, metode određivanja starosti stijena, postanak reljefa i njegovih glavnih genetskih tipova te njihovu međuovisnost s društvom i njegovim aktivnostima na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ B.1.2.)	<ul style="list-style-type: none">♦ razlikuje geološku podjelu na eone, podjelu fanerozoika na ere i periode te podjelu paleogena, neogena i kvartara na epohe

⁵ (NN, br. 7/19)

2. PODRUČJE PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.1. Reljef na Zemlji	2.1.1. Učenik opisuje osnovna obilježja geoloških razdoblja, razlikuje vrste stijena prema nastanku i glavne strukturne elemente litosfere, objašnjava postanak fosila, metode određivanja starosti stijena, postanak reljefa i njegovih glavnih genetskih tipova te njihovu međuovisnost s društvom i njegovim aktivnostima na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ B.1.2.)	♦ razlikuje glavne strukturne elemente litosfere (slojevi, bore, rasjedi, navlake)
		♦ razlikuje vrste stijena prema nastanku i primjere njihova iskorištavanja
		♦ razlikuje metode određivanja starosti stijena
		♦ razlikuje hipocentar i epicentar te jačine potresa prema Richterovoj ljestvici
		♦ interpretira endogene procese i reljefne oblike čiji je postanak presudno vezan uz njih (vulkani, planinski lanci, svodovi i uleknuća, tektonske zavale)
		♦ objašnjava egzogene procese (trošenje, padinski, fluvijalni, marinski, eolski, glacijalni, krški, biogeni, antropogeni) i njima nastale reljefne oblike
		♦ objašnjava geografsku raspodjelu glavnih tipova reljefa i njihov utjecaj na naseljenost, djelatnosti i život u svijetu i Hrvatskoj
2.2. Klima i klimatske promjene	2.2.1. Učenik objašnjava utjecaj klimatskih modifikatora na određene klimatske elemente koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ B.1.3.)	♦ objašnjava geografsku raspodjelu potresnih zona povezano s granicama litosfernih ploča
		♦ interpretira geografsku raspodjelu temperature zraka te tlaka zraka i padalina na Zemlji uz pomoć geografskih karata, dijagrama i drugih grafičkih priloga
		♦ objašnjava temperaturu zraka, tlak zraka, vjetar, vlagu u zraku, padaline i naoblaku i s njima povezane mjerne jedinice, uređaje i načine mjerenja
		♦ zaključuje kako atmosfera, geografska širina, raspodjela kopna i mora, nadmorska visina, reljef i morske struje utječu na klimatske elemente

2. PODRUČJE PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.2. Klima i klimatske promjene	2.2.2. Učenik objašnjava uzroke i posljedice svih razina cirkulacije atmosfere s primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ B.1.4.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaje obilježja i kretanje tropskih ciklona ◆ razlikuje zračne mase i fronte ◆ objašnjava uzroke planetarne i tercijarne cirkulacije te postanak planetarnih i monsunskih vjetrova ◆ zaključuje kako nastaju, razvijaju se i koja su obilježja ciklone i anticiklone
	2.2.3. Učenik se koristi sinoptičkom kartom za razumijevanje prognoze vremena. (GEO SŠ B.1.5.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ interpretira geografsku raspodjelu elemenata sinoptičke karte i na temelju njih vrijeme prikazano na karti
	2.2.4. Učenik analizira promjene klime te argumentirano objašnjava utjecaj čovjeka na globalno zatopljenje. (GEO SŠ B.3.2)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaje dokaze o promjeni klime tijekom geološke prošlosti i u instrumentalno doba ◆ objašnjava efekt staklenika ◆ objašnjava promjenu klime kao prirodni i antropogeno uvjetovani proces
	2.2.5. Učenik analizira posljedice globalnoga zatopljenja te aktivnosti međunarodne zajednice u rješavanju toga problema. (GEO SŠ B.3.3.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaje primjere međunarodne aktivnosti usmjerene smanjenju čovjekova utjecaja na klimatske promjene, stavove država i organizacija u svijetu oko smanjenja emisije stakleničkih plinova
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ objašnjava utjecaj klimatskih promjena na život na Zemlji ◆ objašnjava moguće negativne i pozitivne posljedice globalnoga zatopljenja
2.3. Vode na Zemlji	2.3.1. Učenik analizira prirodno–geografska obilježja i društveno–gospodarsko značenje mora koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ B.1.6.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaje utjecaj i posljedice gibanja mora i prostorni raspored morskih struja ◆ razlikuje pet oceana te dijelove svjetskog mora ◆ uspoređuje osnovna obilježja oceana i Sredozemnog mora

2. PODRUČJE PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.3. Vode na Zemlji	2.3.1. Učenik analizira prirodno-geografska obilježja i društveno-gospodarsko značenje mora koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ B.1.6.)	♦ interpretira gospodarsko značenje mora i podmorja te proces litoralizacije s primjerima iz svijeta i Hrvatske
		♦ objašnjava svojstva mora (temperatura, slanost, boja i prozirnost) i njihovu geografsku raspodjelu koristeći se grafičkim i tabličnim priložima
	2.3.2. Učenik objašnjava i uspoređuje pojavu i značenje voda na kopnu i njihova obilježja te navodi primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ B.1.7.)	♦ prepoznaje ekološku važnost močvara
		♦ razlikuje egzoreička, endoreička i areička područja
		♦ razlikuje osnovne tipove protočnih režima
		♦ uspoređuje obilježja rijeka u Hrvatskoj
		♦ razlikuje jezera prema položaju, postanku, stalnosti, slanosti i organskoj produkciji
		♦ interpretira hrvatske vodne zalihe, njihovu kakvoću i mjere održivoga gospodarenja i očuvanja kakvoće voda
	2.3.3. Učenik objašnjava utjecaj voda na naseljenost i gospodarski razvoj na primjerima iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ B.C.1.8.)	♦ interpretira podatke o količini, prostornu raspodjelu i pojavne oblike voda na kopnu i u podzemlju
		♦ uspoređuje tradicionalne i suvremene načine natapanja, vodoopskrbe i odvodnje u svijetu i Hrvatskoj
♦ zaključuje o hidroenergetskoj ulozi rijeka te pozitivnim i negativnim posljedicama gradnje velikih akumulacija na temelju podataka i grafičkih prikaza		
♦ opisuje uzroke i posljedice poplava te različite pristupe u obrani od poplava s primjerima iz svijeta i Hrvatske		
		♦ objašnjava ulogu tekućica i dolina u naseljenosti i gospodarstvu

2. PODRUČJE PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.4. Državne granice	2.4.1. Učenik istražuje značenje državnih granica u suvremenome svijetu. (GEO SŠ B.C.4.6.)	♦ prepoznaje nastanak hrvatskih državnih granica na kopnu i moru koristeći se grafičkim priložima
		♦ imenuje primjere enklava i eksklava
		♦ prepoznaje primjere međunarodno priznatih, djelomično priznatih i nepriznatih država iz Europe i svijeta
		♦ identificira primjere neriješenih graničnih pitanja iz svijeta i Hrvatske
		♦ uspoređuje različite granične režime s obzirom na protočnost ljudi i roba
		♦ uspoređuje društveno-gospodarska obilježja pograničnih područja
2.5. Demografski procesi	2.5.1. Učenik analizira razmještaj i kretanje broja stanovnika, pokazatelje prirodnoga i prostornoga kretanja stanovništva te demografske strukture i procese na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini uz pomoć tablica, grafičkih prikaza i geografske karte. (GEO SŠ B.2.1.)	♦ uspoređuje demografski razvoj država različitoga stupnja gospodarske razvijenosti
		♦ uspoređuje prostore s različitim trendovima općega kretanja stanovništva
		♦ interpretira uz pomoć tabličnih podataka, geografskih karata i grafičkih prikaza razmještaj i kretanje broja stanovnika te gustoću naseljenosti
		♦ interpretira podatke o natalitetu, mortalitetu, infantilnome mortalitetu, fertilitetu, vitalitetu, prirodnoj promjeni, koeficijentu maskuliniteta i feminiteta
		♦ interpretira podatke i grafičke prikaze o prostornome kretanju stanovništva (migracije/ cirkulacije prema uzroku, dometu i trajanju)
		♦ interpretira demografske strukture (biološka, obrazovna, gospodarska, nacionalna, vjerska, jezična)

2. PODRUČJE PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.5. Demografski procesi	2.5.2. Učenik analizira uzroke i posljedice suvremenih demografskih procesa na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini uz pomoć tablica, grafičkih prikaza i geografske karte. (GEO SŠ B.2.2.)	♦ interpretira očekivano trajanje života u različitim dijelovima svijeta koristeći se tabličnim i grafičkim prikazima
		♦ uspoređuje tipove i mjere populacijskih politika (eugenička, redistributivna, restriktivna i ekspanzivna)
		♦ zaključuje kako pojedine demografske strukture i procesi utječu na gospodarski i prostorni razvoj
	2.5.3. Učenik analizira obilježja, raspored i mogućnosti održive valorizacije subekumenskih prostora u svijetu i Hrvatskoj uz pomoć geografske karte i IKT-a. (GEO SŠ B.3.5.)	♦ prepoznaje geografsku rasprostranjenost i uzroke slabe naseljenosti tropskih kišnih šuma, tajgi, subpolarnih i polarnih pustoši i visokogorskih krajeva
		♦ identificira geografsku raspodjelu ekstremnih subekumenskih okoliša u svijetu
		♦ izdvaja prednosti i nedostatke suvremene valorizacije subekumenskih područja u Hrvatskoj s obzirom na njihovu geografsku raspodjelu
		♦ objašnjava nastanak najvećih svjetskih vrućih i hladnih pustinja (BWh i BWk)
		♦ objašnjava tradicionalni način života i glavne gospodarske djelatnosti u ekstremnim subekumenskim okolišima i njihovo suvremeno vrednovanje
	2.5.4. Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih čimbenika na pojavu i širenje bolesti te na kvalitetu zdravlja na primjerima iz Hrvatske i svijeta. (GEO SŠ B.4.7.)	♦ prepoznaje primjere značenja i uloge izobrazbe, WHO-a i Liječnika bez granica na suzbijanje bolesti
		♦ uspoređuje podatke o indikatorima zdravlja populacije na svjetskoj i regionalnoj razini

2. PODRUČJE PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.5. Demografski procesi	2.5.4. Učenik analizira utjecaj prirodno–geografskih i društveno–geografskih čimbenika na pojavu i širenje bolesti te na kvalitetu zdravlja na primjerima iz Hrvatske i svijeta. (GEO SŠ B.4.7.)	♦ objašnjava kako prirodno–geografski i društveno–geografski čimbenici utječu na zdravlje ljudi
		♦ interpretira prostorni raspored i širenje određenih bolesti u suvremenome svijetu
2.6. Naselja	2.6.1. Učenik analizira i uspoređuje morfološku i funkcionalnu strukturu naselja te uspoređuje obilježja i funkcije ruralnih i urbanih naselja u Hrvatskoj. (GEO SŠ B.2.3.)	♦ prepoznaje kriterije za određivanje gradskih naselja
		♦ uspoređuje funkcije naselja
		♦ uspoređuje na primjerima funkcionalnu i morfološku strukturu naselja u Hrvatskoj
	2.6.2. Učenik istražuje nodalno–funkcionalnu organizaciju Hrvatske. (GEO SŠ B.2.4.)	♦ interpretira hijerarhijsku strukturu naselja klasificirajući naselja na subregionalne, regionalne, makroregionalne i mikroregionalne centre u Hrvatskoj
		2.6.3. Učenik analizira razvoj urbanih naselja te promjenu njihove prostorne i socioekonomske strukture. (GEO SŠ B.2.5.)
♦ uspoređuje razvoj urbanih naselja te njihovu prostornu i socioekonomsku strukturu		
♦ uspoređuje obilježja osnovnih kulturno–genetskih tipova gradova		
2.6.4. Učenik istražuje suvremene promjene u gradskim naseljima i njihovoj okolini te uspoređuje promjene u gradovima u Hrvatskoj i svijetu. (GEO SŠ B.3.6.)	♦ interpretira promjenu funkcionalne i morfološke strukture naselja	
	2.7.1. Učenik istražuje i analizira promjenu čimbenika lokacije gospodarskih djelatnosti. (GEO SŠ B.2.6.)	♦ identificira socioekonomske polarizacije u gradovima i gradskim četvrtima
		♦ uspoređuje na odabranim primjerima funkcije te komunalne i infrastrukturne probleme megagradova i supergradova
2.7. Gospodarske djelatnosti		♦ razlikuje prirodno–geografske i društveno–geografske čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti na različitim primjerima iz Hrvatske i svijeta

2. PODRUČJE PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.7. Gospodarske djelatnosti	2.7.1. Učenik istražuje i analizira promjenu čimbenika lokacije gospodarskih djelatnosti. (GEO SŠ B.2.6.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ identificira promjenu važnosti pojedinih čimbenika lokacije ◆ objašnjava kako lokacija gospodarskih djelatnosti utječe na održivi razvoj prostora
	2.7.2. Učenik analizira i uspoređuje različite pokazatelje razvijenosti na svim prostornim razinama. (GEO SŠ B.2.7.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ uspoređuje važnost pojedinih sektora djelatnosti ◆ interpretira podatke i grafičke prikaze strukture gospodarstava ◆ interpretira pokazatelje gospodarske i socioekonomske razvijenosti
	2.7.3. Učenik analizira strukturu, rezerve i prostorni raspored energetske izvora i mineralnih sirovina te prepoznaje važnost sirovina i energije za gospodarski razvoj. (GEO SŠ B.C.2.8.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ uspoređuje podatke o energetske potencijalima, proizvodnji i potrošnji električne energije ◆ interpretira prostorni raspored i korištenje neobnovljivih i obnovljivih izvora energije
	2.7.4. Učenik analizira razvoj, obilježja, prostorni raspored i značenje industrije. (GEO SŠ B.2.9.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaje obilježja industrija visokih tehnologija ◆ razlikuje obilježja starih i novih industrija i industrijskih prostora ◆ uspoređuje na primjerima procese industrijalizacije, deindustrijalizacije i reindustrijalizacije ◆ zaključuje o značenju industrije za gospodarski razvoj na temelju analize podataka o industrijskoj proizvodnji, broju zaposlenih u industriji i udjelu u BDP-u
	2.7.5. Učenik istražuje pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu. (GEO SŠ B.A.C.4.3.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje oblike turizma ◆ prepoznaje pozitivne i negativne učinke pojedinih oblika turizma na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš ◆ imenuje turističko mjesto, turističku regiju, turističku destinaciju, turistički proizvod i turističko područje

2. PODRUČJE PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.7. Gospodarske djelatnosti	2.7.5. Učenik istražuje pojavu i razvoj turizma u Hrvatskoj i svijetu. (GEO SŠ B.A.C.4.3.)	♦ uspoređuje čimbenike razvoja turizma u turistički najrazvijenijim područjima
		♦ uspoređuje obilježja i značenje turističkih regija Hrvatske, važnijih turističkih mjesta i atrakcija
		♦ interpretira podatke o broju turističkih dolazaka, noćenja i prihoda od turizma
		♦ objašnjava na primjerima utjecaj pojedinih čimbenika na razvoj turizma
		♦ interpretira kako turizam utječe na socioekonomske i prostorne promjene koristeći se tabličnim i grafičkim priložima
	2.7.6. Učenik istražuje utjecaj prometa, interneta i svjetskih trgovinskih i financijskih tokova na povezivanje svijeta. (GEO SŠ B.4.4.)	♦ uspoređuje funkciju i važnost prometa u povezivanju svijeta danas i u prošlosti
		♦ interpretira podatke o povezanosti prometa i trgovine te utjecaju interneta i suvremenih tehnologija na povezivanje svijeta
		♦ zaključuje kako organizacije i institucije važne u svjetskim trgovinskim i financijskim tokovima utječu na povezivanje svijeta
	2.7.7. Učenik razlikuje i analizira mjesta i prakse provođenja slobodnoga vremena te njihove posljedice u prostoru. (GEO SŠ B.A.4.5.)	♦ prepoznaje utjecaj slobodnoga vremena i potrošačkih praksi na promjene u prostoru na primjerima iz Hrvatske i svijeta
		♦ uspoređuje trajanje radnoga/ slobodnoga vremena i trajanje radnoga vijeka na odabranim primjerima
		♦ uspoređuje mogućnosti različitih načina provođenja slobodnoga vremena na selu i u gradu
		♦ zaključuje kako socioekonomska struktura stanovništva utječe na provođenje slobodnoga vremena

2. PODRUČJE PROSTORNE ORGANIZACIJE I PROCESI		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
2.8. Zemlja u svemiru	2.8.1. Učenik istražuje najnovije spoznaje o svemiru i Sunčevu sustavu. (GEO SŠ B.4.8.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaje položaj Zemlje u svemiru i Sunčevu sustavu
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaje primjere tehnoloških dostignuća koja su pridonijela istraživanju svemira i moguće utjecaje iz svemira na život na Zemlji
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje strukturu svemira i Sunčeva sustava (galaksije, zvijezde, ostala svemirska tijela)

2.3. OBRAZOVNI ISHODI PODRUČJA ODRŽIVOST

Održivost je treće područje ispitivanja koje „podrazumijeva razvoj u skladu s ograničenim izvorima energije i sirovina te općenito s prirodom u kojoj je čovjek važan čimbenik različitih ekosustava. Koncept održivosti možemo promatrati s triju aspekata: društvenoga, ekološkoga i ekonomskoga”.⁶

Potpodručja koja se ispituju unutar ovoga područja jesu:

- *Georaznolikost i geobaština*
- *Onečišćenje okoliša i zaštita prirode*
- *Geografski aspekti održivoga razvoja.*

Unutar tih potpodručja definirani su obrazovni ishodi iz kurikuluma nastavnoga predmeta Geografija za gimnazije koji su razrađeni u tablici 3.

Tablica 3. Razrada obrazovnih ishoda područja Održivost

3. PODRUČJE ODRŽIVOST		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
3.1. Georaznolikost i geobaština	3.1.1. Učenik objašnjava vrijednost georaznolikosti i važnost zaštite geobaštine te opisuje primjere iz svijeta i Hrvatske koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ C.1.1.)	<ul style="list-style-type: none"> ♦ prepoznaje razloge zaštite pojedinih lokaliteta u Hrvatskoj i svijetu ♦ prepoznaje primjere zaštićene geobaštine u svijetu i Hrvatskoj ♦ objašnjava važnost očuvanja georaznolikosti i geobaštine
3.2. Onečišćenje okoliša i zaštita prirode	3.2.1. Učenik analizira uzroke i posljedice ugrožavanja i onečišćenja okoliša od lokalne do globalne razine te opisuje oblike zaštite prirode s primjerima u svijetu i Hrvatskoj koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ C.1.2.)	<ul style="list-style-type: none"> ♦ prepoznaje glavne uzroke, izvore i oblike onečišćenja tla, vode i zraka ♦ prepoznaje kategorije upravljanja zaštićenim prirodnim područjima prema IUCN-u ♦ uspoređuje kategorije zaštite prirodnih područja u Hrvatskoj i njihova obilježja ♦ razlikuje obilježja nacionalnih parkova Hrvatske ♦ interpretira podatke o globalnome zatopljenju i mogućim posljedicama ♦ objašnjava glavne posljedice onečišćenja tla, vode i zraka na primjerima iz svijeta i Hrvatske

6 (NN, br. 7/19)

3. PODRUČJE ODRŽIVOST		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
3.2. Onečišćenje okoliša i zaštita prirode	3.2.2. Učenik opisuje različite načine korištenja i zbrinjavanja otpada te u njima aktivno sudjeluje. (GEO SŠ C.2.1.)	<ul style="list-style-type: none"> interpretira na primjerima probleme gospodarenja otpadom u zavičaju, Hrvatskoj i svijetu
3.3. Geografski aspekti održivoga razvoja	3.3.1. Učenik analizira održivo upravljanje resursima mora i podmorja s primjerima iz svijeta i Hrvatske. (GEO SŠ C.B.3.1.)	<ul style="list-style-type: none"> prepoznaje primjere iskorištavanja mora i podmorja kao izvora energije i hrane
		<ul style="list-style-type: none"> prepoznaje ekonomsku ulogu kontinentetskoga plićaka
		<ul style="list-style-type: none"> objašnjava mogućnosti, ograničenja i opasnosti „offshore” vađenja rudnoga bogatstva
		<ul style="list-style-type: none"> objašnjava ekološku ulogu, vrijednost, ugroženost i potrebu zaštite koraljnih grebena i mangrova
		<ul style="list-style-type: none"> zaključuje o važnosti i održivosti morskoga ribarstva i marikulture koristeći se tabličnim i grafičkim priložima
	3.3.2. Učenik analizira utjecaj čovjeka na tlo, živi svijet i bioraznolikost na primjerima iz Hrvatske i svijeta koristeći se geografskim kartama i IKT-om. (GEO SŠ C.1.9.)	<ul style="list-style-type: none"> prepoznaje glavne čimbenike nastanka tla
		<ul style="list-style-type: none"> imenuje glavne vrste zonalnih i azonalnih tala
		<ul style="list-style-type: none"> razlikuje osnovna obilježja i gospodarsku vrijednost glavnih vrsta tala
		<ul style="list-style-type: none"> razlikuje prirodni i izmijenjeni biljni pokrivač, uzroke i posljedice smanjenja bioraznolikosti i nestanka određenih staništa
		<ul style="list-style-type: none"> interpretira geografsku raspodjelu glavnih vrsta tala objašnjava procese degradacije tla i primjere sprečavanja degradacije
3.3.3. Učenik analizira grad kao organizirani sustav, istražuje uzroke temperaturnih razlika u gradu te predlaže načine i mjere održivoga razvoja gradova. (GEO SŠ C.B.3.2.)	<ul style="list-style-type: none"> prepoznaje elemente održivoga grada (okolišna, gospodarska i demografska održivost) 	

3. PODRUČJE ODRŽIVOST		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
3.3. Geografski aspekti održivoga razvoja	3.3.3. Učenik analizira grad kao organizirani sustav, istražuje uzroke temperaturnih razlika u gradu te predlaže načine i mjere održivoga razvoja gradova. (GEO SŠ C.B.3.2.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje obilježja pametnoga, uključivoga i održivoga grada ◆ uspoređuje obilježja pojedinih elemenata gradskoga sustava (prometni sustav, zbrinjavanje otpada, energetske sustave, namjena površina)
	3.3.4. Učenik istražuje i analizira pozitivne i negativne učinke megaprojekata na okoliš te njihovu održivost. (GEO SŠ C.3.3.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaje na primjerima društveno-gospodarske učinke gradnje megaprojekata ◆ interpretira na primjerima iz Hrvatske i svijeta kako megaprojekti utječu na okoliš i održivost
	3.3.5. Učenik istražuje uzroke i raspravlja o posljedicama tehnoloških zatajenja na stanovništvo, gospodarstvo i okoliš na primjerima iz Hrvatske i svijeta. (GEO SŠ C.B.3.4.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje primjere industrijskih, prometnih, nuklearnih, energetske i informatičke havarije ◆ uspoređuje pozitivne i negativne učinke primjene tehnologije na stanovništvo, gospodarstvo, okoliš i prostornu organizaciju
	3.3.6. Učenik analizira važnost održivoga razvoja na primjerima iz zavičaja i Hrvatske. (GEO SŠ C.3.5.)	◆ prepoznaje primjere ekoremedijacije (npr. odlagališta otpada, kamenoloma, rijeka)
		◆ prepoznaje problematiku gospodarenja nuklearnim otpadom na primjeru NE Krško
		◆ argumentira važnost i načine pročišćavanja otpadnih voda
		◆ interpretira ekološko stanje s aspekta održivoga razvoja na primjerima iz Hrvatske i svijeta
◆ objašnjava na primjerima važnost energetske održivosti		
◆ objašnjava važnost održivoga razvoja turizma s aspekta kapaciteta prirodne osnove		
3.3.7. Učenik istražuje važnost poljoprivrede te analizira neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu. (GEO SŠ C.4.1.)	◆ prepoznaje prednosti i nedostatke primjene suvremenih tehnologija u proizvodnji hrane	

3. PODRUČJE ODRŽIVOST		
POTPODRUČJE	OBRAZOVNI ISHODI IZ KURIKULUMA	RAZRADA OBRAZOVNIH ISHODA
3.3. Geografski aspekti održivoga razvoja	3.3.7. Učenik istražuje važnost poljoprivrede te analizira neravnomjernu dostupnost hrane u svijetu. (GEO SŠ C.4.1.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ uspoređuje najveće proizvođače i izvoznike/uvoznike glavnih prehrambenih poljoprivrednih proizvoda koristeći se tabličnim i grafičkim priložima
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ objašnjava globalnu dostupnost hrane i načine rješavanja problema pothranjenosti i gladi u svijetu
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ zaključuje kako prirodno–geografski i društveno–geografski čimbenici utječu na razvoj i mogućnosti različitih oblika poljoprivredne proizvodnje

3. STRUKTURA ISPITA

Ispit sadrži ukupno 42 zadatka (21 zadatak višestrukoga izbora, 17 zadataka kratkoga odgovora i četiri zadatka produženoga odgovora). Područja ispitivanja zastupljena su različitim brojem zadataka ovisno o vremenu potrebnom za usvajanje obrazovnih ishoda pojedinoga koncepta iz kurikuluma. Struktura ispita prema područjima ispitivanja prikazana je u tablici 4.

Tablica 4. Struktura ispita prema područjima ispitivanja

PODRUČJE ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA	ZASTUPLJENOST BODOVA U ISPITU (%)
<i>Prostorni identitet</i>	4	6	10
<i>Prostorne organizacije i procesi</i>	28	32	65
<i>Održivost</i>	10	12	25
UKUPNO	42	50	100

Struktura ispita prema područjima ispitivanja te broju i vrsti zadataka prikazana je u tablicama 5. i 6.

Tablica 5. Struktura ispita prema vrsti zadataka

VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA
Zadatci višestrukoga izbora	21	21
Zadatci kratkoga odgovora	17	17
Zadatci produženoga odgovora	4	12
UKUPNO	42	50

Tablica 6. Struktura ispita prema područjima ispitivanja te broju i vrsti zadataka

PODRUČJA ISPITIVANJA	VRSTA ZADATAKA			UKUPNO
	ZADATCI VIŠESTRUKOGA IZBORA	ZADATCI KRATKOGA ODGOVORA	ZADATCI PRODUŽENOGA ODGOVORA	
<i>Prostorni identitet</i>	2	1	1	4
<i>Prostorne organizacije i procesi</i>	14	12	2	28
<i>Održivost</i>	5	4	1	10
UKUPNO	21	17	4	42

4. TEHNIČKI OPIS ISPITA

Tehnički opis ispita podrazumijeva trajanje ispita, izgled i način rješavanja te pribor za rješavanje ispita.

4.1. TRAJANJE ISPITA

Ispit iz Geografije traje **90 minuta** bez stanke. Vremenik provedbe bit će objavljen na mrežnoj stranici Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

4.2. IZGLED ISPITA I NAČIN RJEŠAVANJA

Pristupnici dobivaju sigurnosnu vrećicu u kojoj su ispitna knjižica, list za odgovore i listovi za koncept (odvojeni od ispitne knjižice). Sadržaj listova za koncept **neće** se bodovati.

Od pristupnika se očekuje da pažljivo pročitaju upute koje će slijediti tijekom rješavanja ispita.

Uz svaku vrstu zadataka priložena je uputa za rješavanje. Važno je pažljivo pročitati upute jer je u njima naznačen i način označavanja točnih odgovora. Pristupnici trebaju pažljivo pročitati upute i slijediti ih tijekom rješavanja ispita. Primjeri uputa za rješavanje pojedinih vrsta zadataka nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

Zadatke zatvorenoga tipa (višestrukoga izbora) pristupnici rješavaju označavanjem slova točnoga odgovora među ponuđenima na listu za odgovore. Slova točnih odgovora označavaju se znakom **X**. Ako pristupnik za pojedini zadatak označi više od jednoga odgovora, zadatak će se bodovati s 0 (nula) bodova bez obzira na to što je među označenima i točan odgovor.

Zadatke otvorenoga tipa (kratkoga i produženoga odgovora) pristupnici rješavaju upisivanjem točnoga odgovora pisanim slovima na predviđeno mjesto naznačeno u uputi za rješavanje. U zadacima produženoga odgovora pristupnici trebaju odgovoriti s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak. Pri rješavanju zadataka produženoga odgovora pristupnici mogu upotrebljavati list za koncept, ali ne smiju zaboraviti prepisati svoje odgovore na predviđeno mjesto u ispitnu knjižicu.

Ako pristupnik pogriješi, treba prekriti netočan odgovor, staviti ga u zagradu, napisati točan odgovor i staviti paraf (isključivo skraćeni potpis, a ne puno ime i prezime) pokraj točnoga odgovora.

U zadacima otvorenoga tipa (osim ako je odgovor jedno slovo) ne priznaju se odgovori upisani velikim tiskanim slovima.

Geografska imena treba pisati sukladno važećemu pravopisu.

Grafički prilozi i geografske karte sastavni su dijelovi ispita.

4.3. PRIBOR

Tijekom pisanja ispita dopušteno je upotrebljavati samo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

5. OPIS BODOVANJA

Pristupnik u ispitu može ostvariti 50 bodova.

U zadacima višestrukoga izbora svaki točno označen odgovor na listu za odgovore donosi 1 bod. Uspješnim rješavanjem tih zadataka pristupnik može ostvariti 21 bod.

U zadacima kratkoga odgovora svaki točan odgovor donosi 1 bod. U zadacima u kojima se ispituju geografske vještine jednim se bodom vrednuje imenovanje i ispravno označavanje/prepoznavanje traženoga pojma/pojave na geografskoj karti i ostalim grafičkim priložima. Točnim rješavanjem zadataka kratkoga odgovora pristupnik može ostvariti 17 bodova.

Zadaci produženoga odgovora vrednuju se jednim bodom, dvama bodovima ili maksimalno trima bodovima ovisno o preciznosti pristupnikova odgovora. Točnim rješavanjem zadataka produženoga odgovora pristupnik može ostvariti 12 bodova.

Opis bodovanja prema vrsti zadataka prikazan je u tablici 7.

Tablica 7. Opis bodovanja prema vrsti zadataka

VRSTA ZADATAKA	OPIS BODOVANJA
Zadaci višestrukoga izbora (1 bod)	1 bod – točan odgovor 0 bodova – netočan odgovor ili odgovor nije naveden ili su označena dva ili više odgovora
Zadaci kratkoga odgovora (1 bod)	1 bod – točan odgovor 0 bodova – netočan odgovor ili odgovor nije naveden
Zadaci produženoga odgovora (3 boda)	3 boda – odgovor zadovoljava zahtjeve zadatka, logično je strukturiran, sadržajan i usmjeren na zadatak 2 boda – zadatak je djelomično odgovoren, npr. točno je imenovano ono što se traži u zadatku, prisutan je i opis kojemu nedostaju informacije ili su samo djelomično točne ili su samo djelomično usmjerene na zadatak 1 bod – točno je imenovano ono što se traži, ali nedostaje opis ili sadrži netočne informacije ili one nisu usmjerene na zadatak 0 bodova – netočan odgovor ili odgovor nije naveden ili odgovor ne zadovoljava nijedan od prethodno navedenih kriterija

6. PRIMJERI ZADATAKA

U ovome su poglavlju navedeni primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka navedeni su uputa za rješavanje zadatka, točan odgovor, područje ispitivanja, potpodručje ispitivanja, obrazovni ishod koji se tim zadatkom ispituje te način bodovanja (kod zadataka produženoga odgovora).

6.1. PRIMJERI ZADATAKA VIŠESTRUKOGA IZBORA

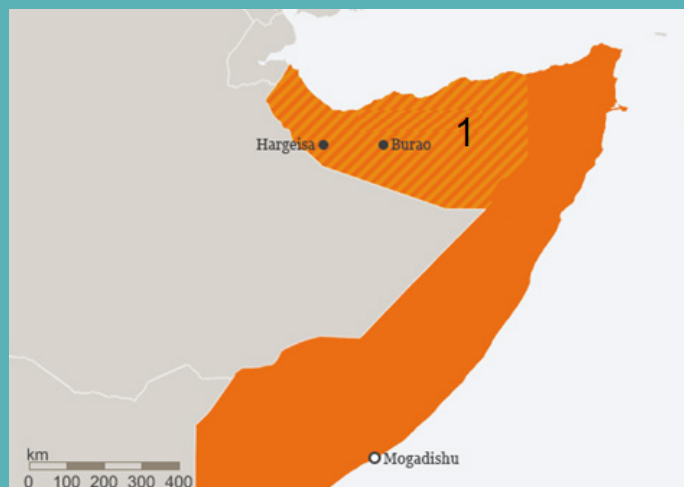
Zadatak višestrukoga izbora sastoji se od upute (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu), osnove (u kojoj je postavljen zadatak) te četiriju ponuđenih odgovora od kojih je jedan točan.

Uputa za rješavanje zadataka višestrukoga izbora glasi:

U sljedećim zadatcima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan. Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore. Točan odgovor donosi jedan bod.

Zadatak:

Pozorno promotrite priloženu geografsku kartu.

Koje je ime samoproglašene međunarodno nepriznate države označene na karti brojem 1?

- A. Galmudug
- B. Jubaland
- C. Puntland
- D. Somaliland

TOČAN ODGOVOR: D

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Prostorni identitet*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 1.3. *Državne granice i pogranična područja u suvremenome svijetu*

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznaje primjere međunarodno priznatih, djelomično priznatih i nepriznatih država na primjerima iz Europe i svijeta

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Zadatak:

U kojoj su se epohi kenozoika pojavili predstavnici roda *Homo*?

- A. u miocenu
- B. u pliocenu
- C. u pleistocenu
- D. u holocenu

TOČAN ODGOVOR: C

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Prostorne organizacije i procesi*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 2.1. *Reljef na Zemlji*

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznaje geološku podjelu na eone, podjelu fanerozoika na ere i periode te podjelu paleogena, neogena i kvartara na epohe

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Zadatak:

Pozorno promotrite priloženu sliku.

Slika prikazuje zaleđenu Temzu u vrijeme holocenske varijacije klime. Koje razdoblje dokazuje stanje prikazano na slici?

- A. atlantski klimatski optimum
- B. sekundarni klimatski optimum
- C. malo ledeno doba
- D. hladnu zimu u najtoplijemu dijelu holocena

TOČAN ODGOVOR: C

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Prostorne organizacije i procesi*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 2.2. *Klima i klimatske promjene*

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznaje dokaze o promjeni klime tijekom geološke prošlosti i u instrumentalno doba

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Zadatak:

Pozorno promotrite priloženu fotografiju.

Koji aspekt georaznolikosti predstavlja lokalitet na fotografiji?

- A. geološki
- B. geomorfološki
- C. klimatski
- D. pedološki

TOČAN ODGOVOR: B

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Održivost*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 3.1. *Georaznolikost i geobaština*

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznaje primjere zaštićene geobaštine u svijetu i Hrvatskoj i razloge njihove zaštite

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

6.2. PRIMJERI ZADATAKA KRATKOGA ODGOVORA

Zadatak kratkoga odgovora sastoji se od upute (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu) i osnove (najčešće pitanja) u kojoj je zadano što pristupnik treba odgovoriti.

Uputa za rješavanje zadataka kratkoga odgovora glasi:

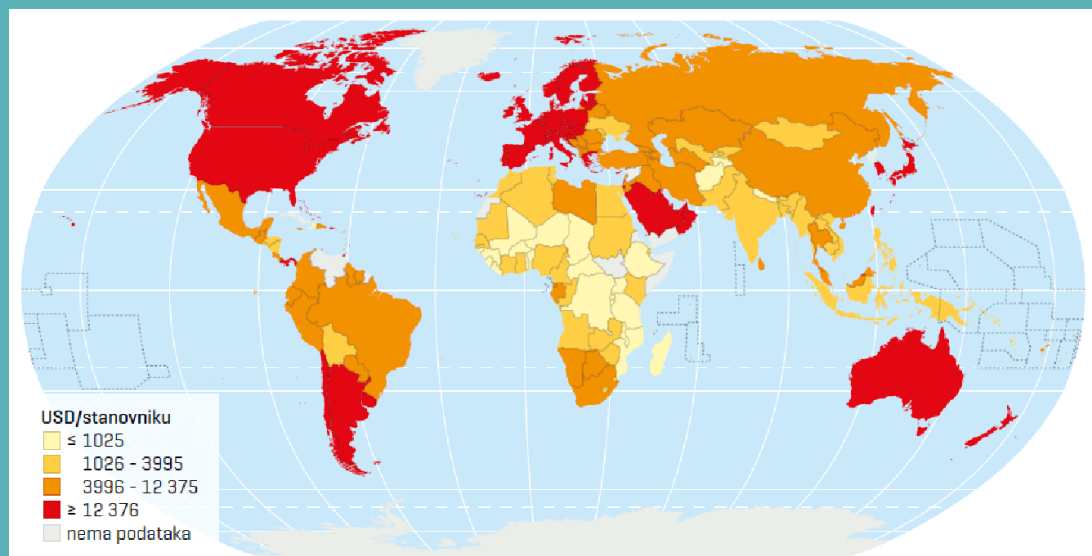
U sljedećim zadacima odgovorite kratkim odgovorom (riječju, slovom ili brojem) ili dopunite rečenicu, kartu odnosno tablicu upisivanjem sadržaja koji nedostaje ili odgovorite najmanje jednom rečenicom.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi jedan bod.

Zadatak:

Pozorno promotrite priloženu geografsku kartu.

Države svijeta prema nacionalnom dohotku po stanovniku 2018. godine

Koje je ime države Južne Amerike koja je imala srednji niži dohodak po stanovniku?

TOČAN ODGOVOR: Bolivija

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Prostorni identitet*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 1.1. *Globalizacija i polarizacija svijeta*

OBRAZOVNI ISHOD: interpretira polarizaciju svijeta prema gospodarskoj razvijenosti

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili odgovor nije naveden

Zadatak:

Koji je naziv etape (stadija) urbanizacije u kojemu više od dvije trećine ukupnoga stanovništva živi u velikim gradovima, većina aktivnoga stanovništva radi u tercijarnim djelatnostima i jačaju migracije iz grada u okolicu?

TOČAN ODGOVOR: postindustrijska etapa (postindustrijska urbanizacija, postindustrijski stadij urbanizacije)

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Prostorne organizacije i procesi*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 2.6. *Naselja*

OBRAZOVNI ISHOD: razlikuje etape urbanizacije

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili odgovor nije naveden

Zadatak:

Pozorno promotrite priloženu fotografiju.

Odgovorite jednom rečenicom kako tlo i klima utječu na lokaciju gospodarske djelatnosti prikazane na fotografiji.

TOČAN ODGOVOR: Tlo omogućuje bavljenje ratarstvom, a klima utječe na vrstu ratarskih kultura.

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Prostorne organizacije i procesi*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 2.7. *Gospodarske djelatnosti*

OBRAZOVNI ISHOD: razlikuje prirodno-geografske i društveno-geografske čimbenike lokacije gospodarskih djelatnosti na različitim primjerima iz Hrvatske i svijeta

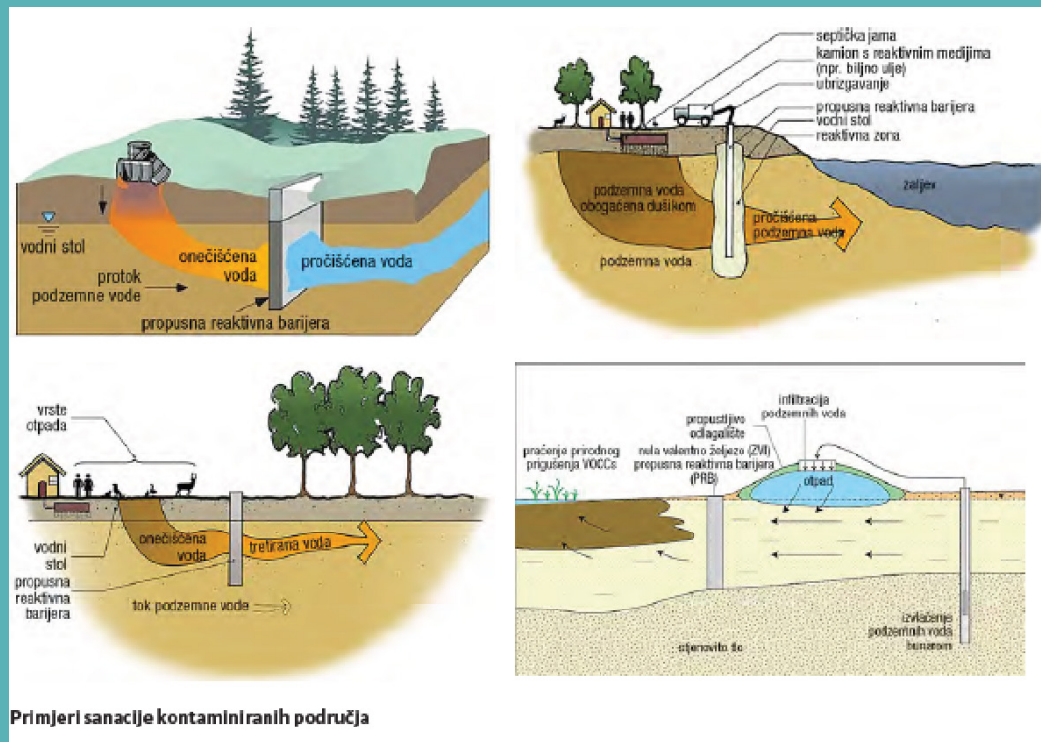
BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili odgovor nije naveden

Zadatak:

Pozorno promotrite priložene crteže.

Primjeri sanacije kontaminiranih područja

Kako se naziva prikazani proces vraćanja onečišćenoga ili kontaminiranoga područja u njegovo prvobitno stanje?

TOČAN ODGOVOR: ekoremedijacija

PODRUČJE ISPITIVANJA: Održivost

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 3.3. Geografski aspekti održivoga razvoja

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznaje primjere ekoremedijacije (npr. odlagališta otpada, kamenoloma, rijeka)

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili odgovor nije naveden

6.3. PRIMJERI ZADATAKA PRODUŽENOGA ODGOVORA

Zadatak produženoga odgovora sastoji se od upute (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu) i osnove (najčešće pitanja) u kojoj je zadano što pristupnik treba odgovoriti.

U jednome zadatku produženoga odgovora pristupnik može ostvariti jedan, dva ili najviše tri boda.

Uputa za rješavanje zadataka produženoga odgovora glasi:

U sljedećim zadacima odgovorite s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Zadatak:

Objasnite utjecaj globalizacije na turizam u svijetu s gospodarskoga, kulturnoga i ekološkoga aspekta.

MODEL TOČNOGA ODGOVORA:

– gospodarski aspekt (bilo koje od navedenih obrazloženja boduje se s jednim bodom): turistička tržišta otvorena stranim investicijama; pad cijena promidžbe, aranžmana i usluga zbog upotrebe interneta; dostupnost informacija o destinacijama

– kulturni aspekt (bilo koje od navedenih obrazloženja boduje se s jednim bodom): poštivanje norma ponašanja u destinacijama; poznavanje kulture destinacije/države u koju putuje turist

– ekološki aspekt (bilo koje od navedenih obrazloženja boduje se s jednim bodom): povećani pritisak na resurse (npr. pitka voda); povećano onečišćenje i količina otpada; uništavanje šuma, obradivih površina i tla zbog gradnje turističke infrastrukture

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Prostorni identitet*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 1.1. *Globalizacija i polarizacija svijeta*

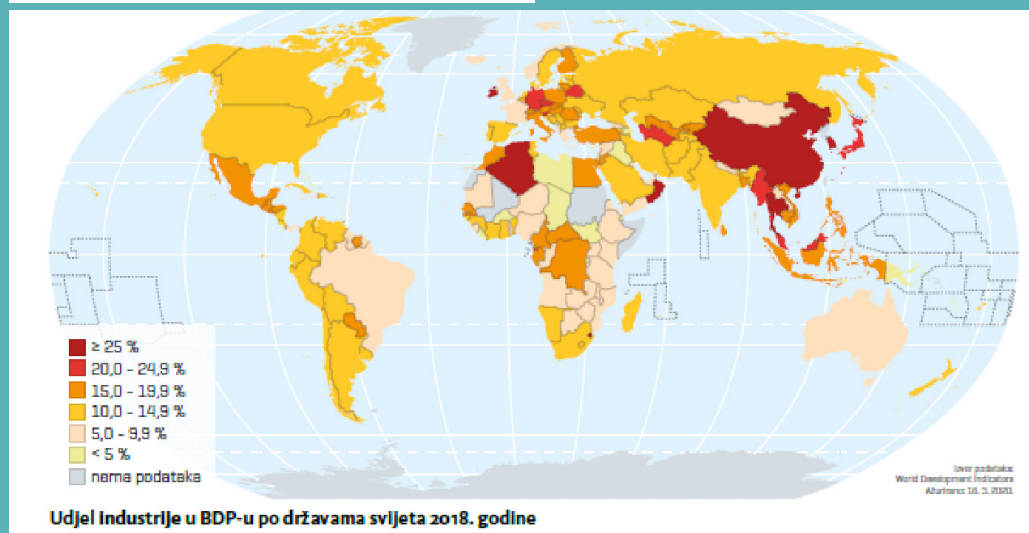
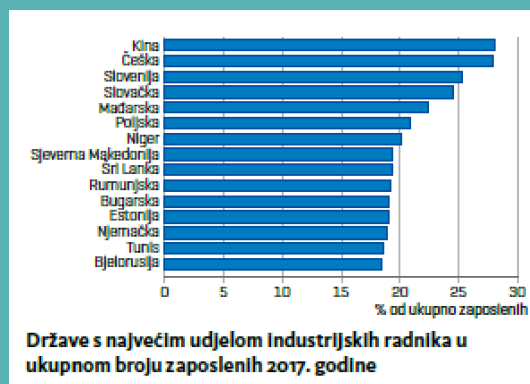
OBRAZOVNI ISHOD: objašnjava utjecaj globalizacije na pojedine djelatnosti (trgovina, turizam, promet, poljoprivreda, industrija) i ekonomiju znanja

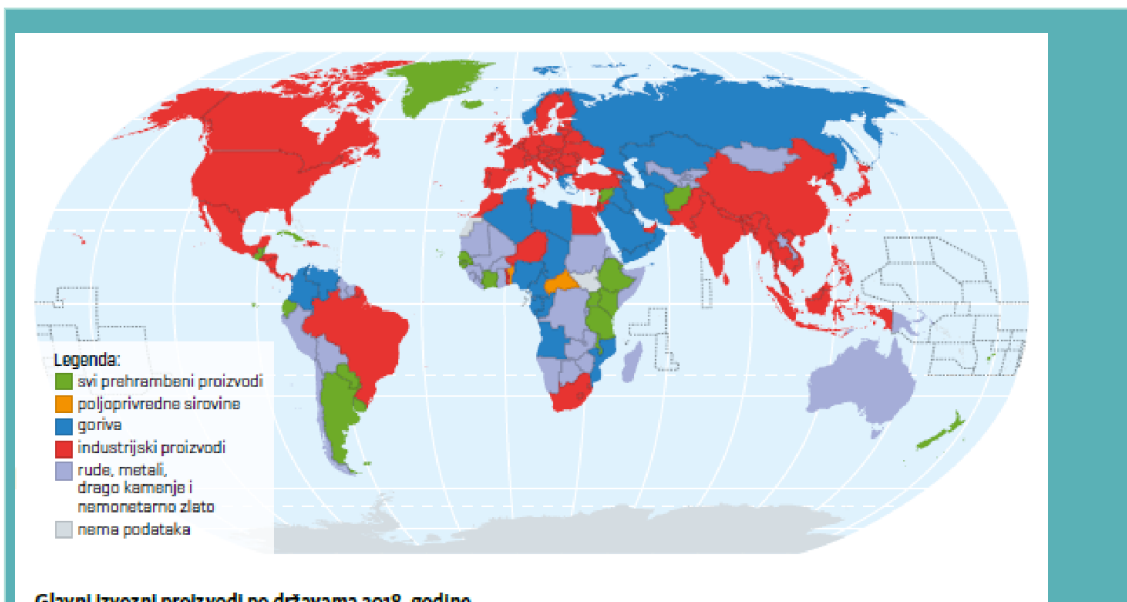
BODOVANJE:

Opis modela bodovanja prikazan je u tablici 7.

Zadatak:

Pozorno promotrite priloženi dijagram i geografske karte.

Glavni izvojni proizvodi po državama 2018. godine

Objasnite značenje industrije za gospodarski razvoj triju država koje na svakome od kontinenata Staroga svijeta imaju najveći udio industrijskih radnika u ukupnome broju zaposlenih.

MODEL TOČNOGA ODGOVORA:

Svaki točan odgovor boduje se s jednim bodom.

Kina: industrija zapošljava više od četvrtine svih zaposlenih, ostvaruje više od četvrtine ukupnoga BDP-a i osigurava glavninu izvoznih proizvoda

Češka: industrija zapošljava više od četvrtine svih zaposlenih, ostvaruje više od petine ukupnoga BDP-a i osigurava glavninu izvoznih proizvoda

Niger: industrija zapošljava više od petine svih zaposlenih, ostvaruje manje od 10 posto ukupnoga BDP-a i osigurava glavninu izvoznih proizvoda

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Prostorne organizacije i procesi*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 2.7. *Gospodarske djelatnosti*

OBRAZOVNI ISHOD: zaključuje o značenju industrije za gospodarski razvoj na temelju analize podataka o industrijskoj proizvodnji, broju zaposlenih u industriji i udjelu u BDP-u

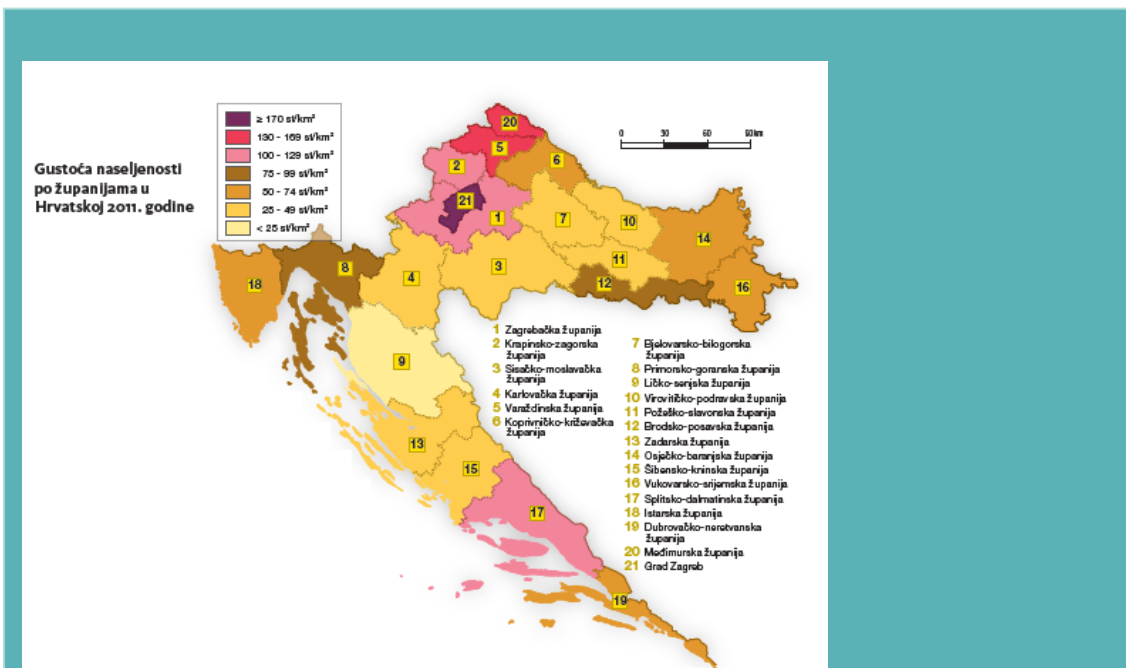
BODOVANJE:

Opis modela bodovanja prikazan je u tablici 7.

Zadatak:

Pozorno promotrite priložene fotografije i geografsku kartu.

Objasnite prednosti i nedostatke suvremene valorizacije subekumenskih područja u Hrvatskoj s obzirom na njihovu geografsku raspodjelu.

MODEL TOČNOGA ODGOVORA:

Geografska raspodjela (boduje se s jednim bodom): područje Gorske Hrvatske (dijelovi Ličko-senjske i Primorsko-goranske županije)

Valorizacija (svako objašnjenje boduje se s jednim bodom, najviše s dvama bodovima): samoopskrbna poljoprivreda zbog malo obradivoga tla i nepovoljne klime; šumarstvo zbog velikih površina šuma; zimski (skijališni) turizam u najvišim područjima

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Prostorne organizacije i procesi*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 2.5. *Demografski procesi*

OBRAZOVNI ISHOD: izdvaja prednosti i nedostatke suvremene valorizacije subekumenskih područja u Hrvatskoj s obzirom na njihovu geografsku raspodjelu

BODOVANJE:

Opis modela bodovanja prikazan je u tablici 7.

Zadatak:

Pozorno promotrite priložene fotografije.

Usporedite pozitivne i negativne učinke primjene tehnologije na stanovništvo i gospodarstvo.

MODEL TOČNOGA ODGOVORA:

Svaki točan odgovor boduje se s jednim bodom uz uvjet da je naveden barem jedan učinak u svakoj kategoriji.

Pozitivni učinci: rast produktivnosti (učinkovitosti), povećanje sigurnosti, povećanje kvalitete usluga

Negativni učinci: otuđenje (alijenacija, nedostatak neposrednoga druženja i sl.), zloraba tehnologije (u smislu neovlaštenoga skupljanja podataka od ljudi i nadzora nad stanovništvom i sl.), smanjenje broja radnih mjesta

PODRUČJE ISPITIVANJA: *Održivost*

POTPODRUČJE ISPITIVANJA: 3.3. *Geografski aspekti održivoga razvoja*

OBRAZOVNI ISHOD: uspoređuje pozitivne i negativne učinke primjene tehnologije na stanovništvo, gospodarstvo, okoliš i prostornu organizaciju

BODOVANJE:

Opis modela bodovanja prikazan je u tablici 7.

7. PRIPREMA ZA ISPIT

Literatura za pripremu ispita iz Geografije svi su udžbenici za gimnazijski program i geografski atlasi koje je odobrilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

Popis odobrenih udžbenika može se naći na mrežnoj stranici Ministarstva znanosti i obrazovanja (www.mzo.hr).

Popis obrazovnih ishoda za svako područje ispitivanja pristupnicima može služiti za provjeru usvojenoga znanja.

Dobro poznavanje načina ispitivanja znatno će pomoći pristupnicima da uspješno riješe zadatke u ispitu.

Pristupnicima se savjetuje:

- proučavanje područja ispitivanja i primjera zadataka
- rješavanje provedenih ispita
- aktualizacija brojčanih podataka iz publikacija Državnoga zavoda za statistiku, UN-a i specijaliziranih organizacija UN-a
- praćenje najvažnijih događaja u Hrvatskoj i svijetu u medijima i stručnim časopisima.

Način polaganja ispita državne mature, kao i mjere koje se izriču u slučaju nedozvoljenoga ponašanja učenika propisani su Pravilnikom o polaganju državne mature (Narodne novine, 1/13, 41/19, 127/19, 55/20, 53/21, 126/21 i 19/23).

